

ป้าเม๊าะกับชีวิตที่ไม่แพ้ต่อโชคชะตา

บดินทร์ เวลาเต๊ะ¹

“มนุษย์เราข้อมไม่มีสิทธิ์เลือกเกิดได้ แต่ มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้ว สามารถเลือกที่จะใช้เส้นทาง เดินให้กับชีวิตได้” คำพูดนี้สามารถอธิบายเรื่องราวที่ เกิดขึ้นกับหญิงคนหนึ่ง ประวัติของหญิงคนนี้น่า สนใจมากเพราะเส้นทางของ “โชคชะตาที่ถูก กำหนด” ประกอบกับเส้นทางชีวิต “ที่ถูกเลือก” ทำให้ตลอดช่วงชีวิตของหญิงผู้นี้ที่หลายๆ คนเรียก เขาว่า “ป้าเม๊าะ” เกิดน่าสนใจขึ้นมา ท่ามกลาง ความสับสน และวุ่นวายของข่าวคราวความไม่สงบ ในพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนี้ เรื่องราวต่อไปนี้เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับหญิงคน หนึ่ง ซึ่งผู้เขียนได้สัมภาษณ์และสอบถามเรื่องราว จากผู้ที่เกี่ยวข้อง

นางลีเม๊าะ บือราเฮง (ป้าเม๊าะ)

หมู่บ้านท่าม่วง บริเวณหัวเขาแดงของ จังหวัดสงขลา ก่อนที่สะพานติณสูลานนท์ถูกสร้าง ขึ้นเพื่อเชื่อมจังหวัดสงขลาเข้ากับเกาะยอ ชาวบ้านต้อง

ใช้บริการเรือข้ามฟาก (Ferry) มีครอบครัวอยู่ ครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมีฐานะยากจนมากโดยเฉพาะในช่วงก่อนเหตุการณ์สงครามเอเชียมหาบูรพา เมื่อ 70 กว่าปีที่แล้ว ประกอบกับครอบครัวนี้มีลูกอยู่ด้วยกัน สามคน ลำพังพ่อกับแม่ก็แทบไม่พอจ่ายอยู่แล้ว อาชีพหลักของพ่อแม่คือรับจ้างทำงานเล็กๆ น้อยๆ แล้วแต่เพื่อนบ้านพอจะมีงานให้ทำเพื่อแลกกับ อาหารหรือเสื้อผ้าเก่าๆ สำหรับตัวเองและลูกๆ อีก สามชีวิตที่บ้าน ป้าเม๊าะเป็นลูกสาวคนเล็กของ ครอบครัวนี้ และป้าเม๊าะถูกส่งไปยังบ้านคุณยายเพื่อ แบ่งเบาภาระของครอบครัว ในช่วงเวลานั้น บริเวณ หัวเขาแดง จังหวัดสงขลา มีตลาดนัด และบางครั้ง พ่อแม่ของป้าเม๊าะก็ไปช่วยขนสินค้าที่นี้ด้วย ใน ตลาดแห่งนี้มีแม่ค้าขายปลาคนหนึ่งเดินทางมาจาก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเดินทางโดยเรือ เลียบชายฝั่งจากอำเภอปะนาเระ, ยะหริ่ง และ หนองจิก ของจังหวัดปัตตานี และอำเภอจะนะ เรือย ี่ไปจนถึงหัวเขาแดงของจังหวัดสงขลา แม่ค้าขาย ปลาคนนี้บังเอิญพบกับแม่ของป้าเม๊าะในตลาดสด แห่งนี้ แม่ป้าเม๊าะของานทำจากแม่ค้าคนดังกล่าว ซึ่งแม่ค้ารับปากว่าจะมีงานให้ทำที่ปะนาเระ ป้าเม๊าะ ซึ่งมีอายุเพียงสามขวบ และแม่ค้า ทั้งสามชีวิตเดิน ทางไปยังอำเภอปะนาเระ โดยทางเรือ โดยแม่ป้าเม๊าะ ได้ฝากความหวัง และชีวิตของเธอและลูกไว้กับ แม่ค้าขายปลาคนนี้ ปะนาเระเป็นหมู่บ้านชาว

¹ อาจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประมงเล็ก ๆ ซึ่งไม่ต่างอะไรมาจากหมู่บ้านท่าเสา แต่ที่แตกต่างกันมาก เห็นจะเป็นเรื่องการพูดของผู้คนที่นั่นซึ่งสื่อสารกันโดยภาษามลายูถิ่น (ยาวิ) และมีวัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่เหมือนกัน แม้ว่าทั้งสองหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านมุสลิมด้วยกันเพราะที่หมู่บ้านท่าเสาใช้ภาษาไทยถิ่นได้เป็นหลัก

เมื่อเดินทางถึงปะนาเระ โชคชะตาดูเหมือนแกล้งแม่ลูกคู่นี้ก็เพราะแม่ค้าจืดที่พักเป็นกระต๊อบเก่า ๆ หลังคามุงจากใกล้กับชายหาด และบริเวณใกล้ ๆ ก็เป็นที่เก็บเรือประมงของชาวบ้านสองชีวิต จำใจต้องพักอยู่ในกระต๊อบร้าง ๆ แห่งนี้เป็นเวลาประมาณสามเดือน ร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือนานที่แม่ค้ารับปากว่าจะหามาให้ทำก็ไม่มี สภาพจิตใจของแม่ลูกคู่นี้แย่เอา่มาก ๆ เกินว่าจะพรรณนาได้ แต่ชีวิตยังต้องสู้ต่อไป การขอลานในตลาดใกล้เคียงและของานทำเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นทางออกสำหรับทุกคน เป็นแม่ ซึ่งต้องรับผิดชอบลูกน้อยอีกหนึ่งคนข้างกายเพื่อประทังชีวิตไปวัน ๆ ชีวิตที่นี้แ่กว่าชีวิตที่ท่าเสาเสียอีกเพราะไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร ญาติพี่น้องก็ไม่มี สื่อสารภาษากับเพื่อนบ้านก็ลำบากเพราะส่วนใหญ่พูดภาษาไทยถิ่นได้ไม่ได้ บางครั้งต้องขอหยิบยืมเงินจากคนข้างบ้านมาใช้ ป้าเม๊าะบอกว่าคุณแม่มีหนี้จำนวน 30 บาท ในช่วงเวลาสามเดือนเศษ เมื่อ 70 กว่าปีที่แล้วเงินจำนวน 30 มีมูลค่ามากทีเดียว

หลังจากที่แม่ป้าเม๊าะได้ไปทำงานในตลาดแห่งหนึ่งที่ปะนาเระ พระเจ้าได้ประทานสามีภรรยา คู่หนึ่ง ซึ่งมีอาชีพขายข้าวสารในตลาดแห่งนี้ ทั้งคู่เป็นชายะหริ่ง และมีฐานะค่อนข้างดี และที่สำคัญเป็นคนที่ไม่มียูก หลังจากที่ตั้งงานมานานแล้ว ทั้งสองคนอยากมีลูกมาก เมื่อทราบว่แม่ป้าเม๊าะกำลังลำบากและยังต้องดูแลลูกอีก แม่ค้าขายข้าวสารจึงขอป้าเม๊าะจากแม่ เพื่อเป็นลูกบุญธรรม แม่ป้าเม๊าะเห็นว่เป็นโอกาสดีที่จะให้ลูกมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงได้ตอบ “ตกลง” แต่ก็ขอให้แม่ค้าขาย

ข้าวสารจ่ายหนี้จำนวน 30 บาทให้ด้วย ซึ่งไม่มีปัญหาแต่อย่างใด จากนั้นแม่ป้าเม๊าะ ได้ไปดูสภาพบ้าน และความเป็นอยู่ของคู่สามีภรรยาที่จะรับป้าเม๊าะไปเลี้ยง ซึ่งเมื่อดูแล้วก็พอใจ ได้มอบป้าเม๊าะไว้กับบ้านหลังดังกล่าว ส่วนแม่ก็ได้เดินทางกลับไปยังท่าเสา วันรุ่งขึ้น เมื่อถึงบ้านที่ท่าเสา ญาติพี่น้องพากันถามว่าทำไมไม่ได้นำลูกสาวกลับมาด้วย แม่กลับตอบว่า “ลูกเสียชีวิตแล้ว” ทุกคนก็เข้าใจว่ป้าเม๊าะเสียชีวิตแล้วจริง ๆ

เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี สภาพความเป็นอยู่ของป้าเม๊าะเริ่มดีขึ้นตามลำดับ เพราะครอบครัวนี้รักและเอ็นดูป้าเม๊าะเหมือนกับลูกในไส้ ป้าเม๊าะถูกส่งเข้าไปเรียนในโรงเรียนประจำตำบลซึ่งสมัยนั้นคนเรียนหนังสือน้อยมาก สุดท้ายป้าเม๊าะเรียนหนังสือจบชั้นประถมปีที่ 4 ป้าเม๊าะเล่าให้ฟังว่ หากยังอยู่กับแม่ที่สงขลาคงไม่ได้เรียนหนังสือเหมือนกับพี่ ๆ อีกสองคนอย่างแน่นอน ที่นี้ทำให้ป้าเม๊าะมีเพื่อน ๆ ที่ไม่ใช่นับถืออิสลามอย่างเดียว แต่มีเพื่อนที่นับถือศาสนาพุทธมากมาย เพราะนอกจากป้าเม๊าะจะพูดภาษามลายูถิ่นได้แล้ว ยังสามารถพูดและเขียนภาษาไทย ทั้งไทยกลางและไทยถิ่นภาคใต้ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ระหว่างที่ป้าเม๊าะเล่าให้ฟังนั้น เธอได้แสดงอาการเศร้าให้เห็นอย่างชัดเจน และดูเหมือนจะมีน้ำตาคลอเบ้าก่อนที่จะพูดว่ “หลังจากที่แม่กลับไปสงขลา ท่านไม่เคยกลับมาเยี่ยมฉันอีกเลย” ป้าเม๊าะพูดด้วยความน้อยใจ

เมื่ออายุป้าเม๊าะอายุได้ 14 ปี เธอก็ถูกจัดให้แต่งงานกับชายคนหนึ่ง ซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่อาศัยพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายเห็นชอบพอกัน ในสมัยนั้น การแต่งงานแบบ “คลุมถุงชน” และการแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยมิให้เห็นโดยทั่วไป สามีป้าเม๊าะมีอายุแก่กว่าป้าเม๊าะสองปี ซึ่งป้าเม๊าะมาทราบภายหลังว่เป็นญาติห่าง ๆ ของพ่อบุญธรรม หลังจากแต่งงานได้สองปีกว่า ๆ ป้าเม๊าะคลอดลูกชาย และ

อีกสองปีให้หลังก็ได้ลูกสาวอีกสองคน ป้าเม้าะไปรับจ้างกรีดยางในจังหวัดนราธิวาส เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และลูกๆ

ปัจจุบันป้าเม้าะมีอายุ 78 ปี อยู่ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ใช้ชีวิตอย่างสันโดษแบบพอมือพอกิน โดยมีลูกๆ ทั้งสามคนให้การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี และมีหลานๆ อีกจำนวนแปดคนที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ ผู้เขียนเองก็เป็นหลานคนหนึ่งของป้าเม้าะด้วย สุดท้ายของการพูดคุย ป้าเม้าะเล่าให้ฟังว่า แม้ว่าชีวิตของเธอจะประสบความยากลำบากมากในวัยเด็ก และชีวิตของเธอเสมือนเป็น “สินค้า” ที่ถูกแม่ไถ่หนี้ในราคาเพียง 30 บาทก็ตาม เธอก็ยังถือว่าเป็นคนที่โชคดีที่สุดคนในบรรดาพี่น้องทั้งสามคน เพราะเมื่อป้าเม้าะกลับไปเยี่ยมครอบครัวและญาติๆ ที่หมู่บ้านท่าเสาแล้วพบว่าครอบครัวเดิมของป้าเม้าะมีชีวิตอยู่ในสภาพไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก พี่ๆ ทั้งสองคนก็ไม่ได้เรียนหนังสือ และประสบปัญหาความยากจนมาก ช่วงตรุษอีดิลฟิตรีของทุกปี ป้าเม้าะพร้อมกับลูกหลานกำหนดไปเยี่ยมญาติพี่น้อง และไปเยี่ยมกุโบร์ (สุสาน) ของคุณพ่อและคุณแม่ที่หมู่บ้านท่าเสา จังหวัดสงขลา ป้าเม้าะขอซูโกร (ขอบคุณ) พระเจ้าที่ได้ประทานชีวิตที่มีค่านี้ให้ได้เรียนรู้อะไรอย่างมากมาย

สัมภาษณ์

บดินทร์ เวลาเต๊ะ สัมภาษณ์ นางลีเม้าะ บือราเฮง (ป้าเม้าะ) เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2549 เวลา 10.30-12.00 น.

